

Besluit **Besluit strekkende tot het verlenen van accreditatie aan de opleiding hbo-bachelor Fiscaal Recht en Economie van de Hanzehogeschool Groningen**

Gegevens

	Naam instelling	: Hanzehogeschool Groningen
	Naam opleiding	: hbo-bachelor Fiscaal Recht en Economie (240 ECTS)
datum	Datum aanvraag	: 27 december 2013
30 mei 2014	Variant opleiding	: voltijd
onderwerp	Locatie opleiding	: Groningen
Besluit	Datum instemming panel	: 10 juni 2013
accreditatie hbo-bachelor	Datum locatiebezoeken	: 30 september en 1 oktober 2013
Fiscaal Recht en Economie van	Datum visitatierapport	: 19 december 2013
de Hanzehogeschool Groningen		
(002585)	Instellingstoets kwaliteitszorg	: ja, positief besluit van 26 april 2013
ons kenmerk		
NVAO/20141487/LL		

bijlagen **Herschreven versie rapport**

- 3 De NVAO heeft bij e-mail van 6 februari 2014 de instelling gevraagd om een herschreven versie van het visitatierapport, omdat het geen samenvatting bevatte over de beoordeling van de hbo-bacheloropleiding Fiscaal Recht en Economie. Bij e-mail van 8 april 2014 heeft de NVAO de herschreven versie ontvangen.

Beoordelingskader

Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO (Stcrt. 2010, nr 21523).

Bevindingen

De NVAO stelt vast dat in het visitatierapport deugdelijk en kenbaar is gemotiveerd op welke gronden het panel de kwaliteit van de opleiding voldoende heeft bevonden.

Advies van het visitatiepanel

Samenvatting bevindingen en overwegingen van het panel.

1. Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding Fiscaal Recht en Economie (FRE) zijn ten aanzien van de inhoud, het niveau en de oriëntatie geconcretiseerd en actueel. Zij sluiten direct aan bij de competenties uit de herziene landelijke beroeps- en opleidingsprofielen uit 2012. Het lectoraatsthema 'Duurzaam Financieel Management' biedt de opleiding een uitstekend uitgangspunt om zich te profileren. De opleiding heeft hiervoor de eerste stap in het afgelopen jaar gezet. Het komende jaar worden de subthema's 'Duurzame Bedrijfseconomie en management control', 'MVO en financiële dienstverlening' en

Pagina 2 van 8 'Duurzaam financieel leiderschap en ethiek' in de opleiding uitgerold. De HG-strategische thema's 'Energie' en 'Healthy Ageing' met de twee benaderingen 'Excellentie' en 'Ondernemerschap' krijgen vanaf het studiejaar 2013-2014 vorm in het curriculum.

De visie op internationalisering is onlangs bijgesteld. De internationale oriëntatie krijgt nu een duidelijke plaats in de doelstellingen van de opleiding. Studenten zijn in staat de Nederlandse Fiscale wet- en regelgeving in een internationale context met Europese en internationale regelgeving toe te passen en de Engelse taal te beheersen (spreek- en schrijfvaardigheid). Ook het onderzoekende en zelfkritische vermogen van studenten maakt onderdeel uit van de eindkwalificaties.

Ondanks de beperkte samenstelling van de werkveldadviescommissie, valideert en onderhoudt de opleiding haar beoogde eindkwalificaties structureel door raadpleging van haar brede netwerk.

Met bovenstaande punten voldoet de opleiding FRE naar de mening van het auditpanel ruim aan de basiskwaliteit. Daarnaast ziet het auditpanel een mogelijkheid tot verbetering in het doorontwikkelen van het profilerings-thema 'Duurzaam Financieel Management' en de toespitsing op de opleiding, waardoor zij wezenlijk onderscheidend wordt ten opzichte van de andere FRE-opleidingen in Nederland. Het auditpanel komt daarom voor deze standaard bij de opleiding FRE tot het oordeel 'voldoende'.

2. Onderwijsleeromgeving

De inhoud en de vormgeving van het programma van FRE stelt de studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De basis van de opleiding wordt gevormd door de leeruitkomsten die in relatie staan met de opleidingscompetenties. De voltijdopleidingen binnen het instituut FEM (waaronder FRE) hebben met de opleiding Accountancy een gezamenlijk programma in de propedeuse, maar de hoofdfase is voor een (groot) deel opleidingsspecifiek. Het profiel van de – in vergelijking met Bedrijfseconomie en Accountancy– kleinere opleidingen FRE en Financial Services Management verdient wellicht meer aandacht in het gezamenlijke programma. De sterk concentrische opbouw van en de indeling in leerlijnen in het gezamenlijke programma zorgen voor voldoende samenhang, die hogeschooldocenten met hun expertisegroepen borgen.

Daarnaast is het docententeam van FRE naar de mening van het auditpanel voldoende gekwalificeerd voor de inhoudelijke en onderwijskundige realisatie van het programma. Dit vindt het auditpanel, ondanks dat FRE nog een stap moet zetten om het streefcijfer van 80% mastergraad in 2015 te halen.

Het aantal docenten dat (recente) praktijkervaring heeft bij FRE is 80%. Studenten beoordelen de inhoudelijke deskundigheid van de docenten en de kennis van de docenten over de beroepspraktijk met voldoende tot goed. De opleidingsspecifieke voorzieningen die toegang bieden tot de benodigde vakliteratuur, tijdschrift- en krantenartikelen, zijn naar de opvatting van het auditpanel toereikend voor de realisatie van het programma. Op basis van deze punten voldoet de onderwijsleeromgeving van FRE naar de mening van het auditpanel zeker aan de basiskwaliteit.

De onderwijsleeromgeving heeft in de opleiding FRE het afgelopen jaar een evidente transitie doorgemaakt. Het auditpanel waardeert de veranderkracht en de veranderbereidheid van het management en het docententeam. Zo zijn de eerste stappen in

Pagina 3 van 8 de vervlechting van de thema's 'Internationale oriëntatie' en 'Praktijkgericht onderzoek' in het programma reeds gezet. Daarnaast is de docenttevredenheid het afgelopen jaar door structuur- en cultuurinterventies gestegen, maar deze hebben tegelijkertijd geleid tot een forse werkdruk. FEM is nog bezig de groeistuij in de opleidingen binnen het instituut te verwerken. Ook voldoet het studiesucces niet aan de streefwaarden van de opleiding. Wanneer de opleiding de plannen en de al ingezette verbetermaatregelen (vb. versteviging van de internationale aspecten in de leerlijnen en door de gehele studie, verdere integratie van de onderzoekslijn, extra facilitering voor vergaderingen en deskundigheidsbevordering, ingebouwde studiedrempels en herziene studieloojbaanbegeleiding, verbetering van de studenttevredenheid over het algemene voorzieningenniveau) doorzet en monitort, is het auditpanel ervan overtuigd dat ze verbeteringen in de onderwijsleeromgeving teweegbrengen. De docenten gaven in het auditgesprek aan dat zij thans al een lagere werkdruk ervaren. Op grond van deze afwegingen komt het auditpanel voor deze standaard bij de opleiding FRE tot het oordeel 'voldoende'.

3. Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

Het systeem van toetsing is degelijk en sluit aan bij de opleidingscompetenties en de leeruitkomsten van de opleiding FRE. In de digitale onderwijsplanners (genaamd DOP) zijn de toetsvormen en de wijze van beoordeling opgenomen, waardoor de toetsing en de beoordeling voor studenten inzichtelijk is. De opleiding beschikt over een voldoende systeem van toetsing, dat zij het komende jaar door de herijking van de leerlijnen verder gaat professionaliseren. Het aanbrengen van meer uitdaging in de toetsing is mogelijk. De Examencommissie is WHW-proef. Een aandachtspunt is dat Instituut FEM de vertegenwoordiging van alle opleidingen in zowel de examen- als de toetscommissie op orde brengt.

De opleiding heeft vanaf het studiejaar 2012-2013 een aantal verbetermaatregelen ingezet in de afstudeerfase (vb. intervisiesessies en trainingen begeleiders en beoordelaars, go/no-go-moment op het onderzoeksvoorstel, workshops onderzoeksvaardigheden en aangescherpte beoordelingsformulieren), vanwege de hogere eisen die zij stelt aan het afstuderen. In de afstudeeropdrachten van 'vóór februari 2013' waren deze verbetermaatregelen nog niet c.q. minder zichtbaar. Het auditpanel vond in 2011-2012 bijvoorbeeld drie afstudeeropdrachten net voldoende. In de afstudeeropdrachten van 'na februari 2013' nam het auditpanel bij de opleiding verbeteringen waar. Het vond alle 'nieuwe' afstudeeropdrachten in de steekproef van hbo-bachelorniveau. Ook het werkveld is tevreden over de kwaliteitsverbetering in de kritische houding van studenten. De ingezette verbetermaatregelen en de getoonde urgentie geven het auditpanel voldoende vertrouwen dat de opleiding het niveau van de afstudeerproducten de komende jaren verder zal ontwikkelen en dat zij de totstandkoming van de beoordeling meer transparant zal maken. Het auditpanel komt op basis van zijn onderzoek voor deze standaard bij de opleiding FRE tot het oordeel 'voldoende'.

Algemene conclusie:

Op grond van 'de duidelijk uitgewerkte en actuele eindkwalificaties', 'het contact met het beroepenveld', 'het degelijke programma', 'de positieve scores in de Nationale Studenten Enquête over de opleiding in het algemeen en de inhoud van het programma', 'het deskundige en betrokken docententeam' en 'de verzwaarde eisen in de afstudeerfase' beoordeelt het auditpanel de kwaliteit van het onderwijs van de opleiding FRE als voldoende.

Pagina 4 van 8 Wanneer de opleiding zich blijft doorontwikkelen, verwacht het auditpanel dat zij gaat behoren tot een opleiding in het economische domein die studenten prima voorbereidt op hun toekomstig beroep. Daartoe dient de opleiding wel de verbeteringen ten aanzien van 'het nader uitwerken van een onderscheidende profilering', 'de (nadere) verplechting van internationalisering en praktijkgericht onderzoek in het programma', 'de verdere verlaging van de werkdruk' en 'de verbetering van het studiesucces' door te zetten en te monitoren. De eerste resultaten waren tijdens de audit al zichtbaar.

Aanbevelingen

De NVAO onderschrijft de aanbevelingen van het panel en beveelt tevens aan de kwalificatiegraad van het docentenkorps in lijn te brengen met de eigen streefdoelen.

Pagina 5 van 8 **Besluit**

Ingevolge het bepaalde in artikel 5a.10, derde lid, van de WHW heeft de NVAO het college van bestuur van de Hanzehogeschool Groningen te Groningen in de gelegenheid gesteld zijn zienswijze op het voornemen tot besluit van 22 april 2014 naar voren te brengen. Bij e-mail van 8 mei 2014 heeft het college van bestuur ingestemd met het voornemen tot besluit.

De NVAO besluit accreditatie te verlenen aan de hbo-bachelor Fiscaal Recht en Economie (240 ECTS; variant: voltijd; locatie: Groningen) van de Hanzehogeschool Groningen te Groningen. De NVAO beoordeelt de kwaliteit van de opleiding als voldoende.

Dit besluit treedt in werking op 30 mei 2014 en is van kracht tot en met 29 mei 2020.

Den Haag, 30 mei 2014

De NVAO
Voor deze:

A handwritten signature in black ink, consisting of a large, stylized loop followed by a horizontal line extending to the right.

R.P. Zevenbergen
(bestuurder)

Tegen dit besluit kan op grond van het bepaalde in de Algemene wet bestuursrecht door een belanghebbende bezwaar worden gemaakt bij de NVAO. De termijn voor het indienen van bezwaar bedraagt zes weken.

Onderwerp	Standaard	Beoordeling door het panel
1. Beoogde eindkwalificaties	De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen	Voldoende
2. Onderwijsleeromgeving	Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren	Voldoende
3. Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd	Voldoende
Eindoordeel		Voldoende

Instroom (aantal)	2007	2008	2009	2010	2011	2012
▪ voltijd	18	21	14	26	20	32
Uitval (percentage)						
Uit het eerste jaar	2007	2008	2009	2010	2011	2012
▪ voltijd	61	62	43	35	35	
Uit de hoofdfase				2006	2007	2008
▪ voltijd				14	29	38
Rendement (percentage)¹				2006	2007	2008
▪ voltijd				71	29	38
Docenten (aantal + fte)				aantal	Fte	
▪ Instituut FEM				66	46,9	
▪ voltijd				10	6,6	
Opleidingsniveau docenten (percentage)			Bachelor	Master	PhD.	
▪ Instituut FEM			24	71	5	
▪ voltijd			50	50	0	
Docent–student ratio						
▪ Instituut FEM				1:33,1		
▪ voltijd						
Contacturen (aantal)			1e jaar	2e jaar	3e jaar	4e jaar
▪ voltijd			13,9	12,1	-	-

* De contacturen in bovenstaande tabel zijn de contacturen van het collegejaar 2012-2013. In collegejaar 2013-2014 zijn de contacturen voor de opleiding verhoogd; in het 1e studiejaar naar 16,3 en in het 2e studiejaar naar 16,6.

- dhr. drs. R.B. van der Herberg, partner Hobéon (voorzitter);
- dhr. drs. J.H.C. Bakker, docent aan de hbo-bacheloropleiding Bedrijfseconomie van Hogeschool van Arnhem en Nijmegen en zelfstandig ondernemer;
- mevr. mr. M.J. Wittenhorst, hoofddocent en opleidingscoördinator bij de hbo-bacheloropleiding Fiscaal Recht en Economie van Hogeschool van Arnhem Nijmegen en voorzitter van het Landelijk overleg Fiscaal Recht en Economie, tevens werkzaam als zelfstandige 'Wittenhorst Belastingadvies';
- dhr. drs. J.H. van Aken, hoofddocent bij de hbo-bacheloropleiding Financial Services Management van Hogeschool Windesheim Zwolle en voorzitter van het Landelijk Overleg Opleidingen Financial Services Management;
- dhr. drs. P.A.J. Verbaas, voormalig bestuurder in de financiële sector, Fellow en PhD researcher bij Nyenrode Business University;
- dhr. Van Kempen, vierdejaars student Accountancy van Fontys Hogescholen (student-lid).

Het panel werd ondersteund door mevrouw. I.M. Gies Broesterhuizen, secretaris (gecertificeerd).